ความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพฟัน และการทำฟันปลอมในฐานะระบบทันตกรรมเพื่อสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสงขลา

The Beliefs about Dental Health Dentists and Dental Health as Systems in Songkhla Province

อำไพ ลำน้อย[1*] และเก็ตถวา บุญปราการ[2]

Amphai Lamnoi[1*] and Kettawa Boonprakarn[2]

[1] นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนามนุษย์และสังคม คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

[1] Master Student in Human and Social Development, Faculty of Liberal Arts, prince of Songkhla University, Hatyai Campus.

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่

[2] Asst.Prof.Dr., Department of Educational Foundation,Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkhla University, Hatyai Campus.

[*] **Corresponding author, e-mail:** imjoyja@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพฟัน และการทำฟันปลอมในฐานะระบบทันตกรรมเพื่อสุขภาพในพื้นที่จังหวัดสงขลา ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิวัฒนาการของสุขภาพฟัน ตลอดจนการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลจำนวน 14 คน มาวิเคราะห์โดยการนำข้อมูลมาจำแนกหมวดหมู่ ตีความ สร้างข้อสรุป นำเสนอด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่า

ความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพฟันมีมาเมื่อประมาณ 5,000 ปีมาแล้วมนุษย์เชื่อว่าการปวดฟันเกิดจากหนอนที่อยู่ภายในฟันในประเทศทางภาคตะวันออกจากอายุรเวทของชาวฮินดู เมื่อประมาณ 3,000 - 4,000 ปี ก่อนคริสต์ศักราช พบว่าได้มีการกล่าวถึง การทำความสะอาดฟันด้วยกิ่งไม้ และยังกล่าวถึงการขูดหินปูนออกจากฟัน การถอนฟัน ตลอดจนการรักษาโรคเหงือกเป็นหนอง นอกจากนี้ยังมีความนิยมที่ประดับฟันหน้าหรือเพชรพลอย เพื่อความสวยงามอีกด้วย ในอารยธรรมของชาวอีทรัสแคนโบราณรู้จักการใช้ฟันปลอมมานานกว่า 2,700 ปี โดยฟันปลอม ในสมัยนั้นใช้ฟันของสัตว์ยึดติดกับเหงือกด้วยแผ่นทองคำ แต่ปัจจุบันได้มีการประดิษฐ์ฟันปลอมฐานพลาสติกแทนฟันปลอมฐานโลหะ และสามารถถอดได้เพื่อให้ง่ายและสะดวกสำหรับการจัดทำและการใส่ฟันปลอม

ในพื้นที่จังหวัดสงขลาผู้คนมีความเชื่อเกี่ยวกับความฝันในเรื่องฟัน ถ้าฝันถึงฟันหลุดฟันหัก จะมีการสูญเสียญาติผู้ใหญ่ ถ้าฟันหลุดหรือฟันหัก ให้โยนขึ้นบนหลังคาเพื่อที่จะทำให้ฟันงอกขึ้นมาใหม่ ส่วนปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพฟันถ้าเกิดขึ้น เมื่อมีอาการปวดฟันก็จะไปพบทันตแพทย์ เพื่อทำการรักษาซึ่งต่างจากในอดีตที่จะรักษาตามธรรมชาติโดยการใช้สมุนไพร ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เลือกที่จะใช้เลือกใช้ฟันปลอมเมื่อเกิดการสูญเสียฟันธรรมชาติจากการถอนฟัน การใช้ฟันปลอมเพื่อความสวยงามเสริมสร้างบุคลิกภาพ ส่วนใหญ่จะเลือกใช้บริการที่คลินิกเอกชนมากกว่าโรงพยาบาลของของภาครัฐเนื่องมาจากการรอคิวรักษาที่นาน

คำสำคัญ: การทำฟันปลอม ความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพฟัน ระบบทันตกรรมเพื่อสุขภาพ

Abstract

This article aims to examine beliefs about dental health and dentists and dental health as systems in Songkhla province. Using qualitative research by collecting data from the literature related to the evolution of dental health. As well as in-depth interviews to collect data from 14 patients were analyzed by applying the classification, interpretation conclusion presented with descriptive analysis. The results showed that:

The beliefs about dental health is at about 5,000 years ago, humans believe that the pain caused by a worm inside the tooth in the east. The Hindu pathology about 3,000-4,000 BC. It can be mentioned. Cleaning teeth with twigs. It also mention the scaling from the tooth to tooth and gum disease cavity filled. There is also a popular ornamental front teeth with jewelry. So beautiful too The civilization of ancient Etruscans use dentures for over 2,700 years by denture teeth of animals used in those attached to the gills with gold plate. Currently, the artificial dentures, denture base metal and plastic base. The detachable To make it easy and convenient for the preparation and dentures.

In Songkhla province, people are skeptical about the dream of tooth. If you have a broken tooth to tooth loss relatives. If a tooth is loose or broken teeth To throw up on the roof in order to grow new teeth. The problem with teeth if that happens, when a toothache It goes to the dentist for treatment, unlike in the past to treat naturally by using herbs. The key informants chose to use dentures on the loss of natural teeth from tooth extraction. The use of dentures to enhance the beauty of personality. Most will choose to use private clinics over hospitals because of the government's treatment of the long queues.

Keywords: The denture, Beliefs about dental health, Dental health system.

บทนำ

สุขภาพในช่องปากที่ดีถือว่าเป็นสิ่งที่มนุษย์ทุกคนพึงปรารถนาฟันเป็นอวัยวะส่วนหนึ่งของร่างกาย ทำหน้าที่หลักคือการฉีก ตัด บดเคี้ยวอาหารและนอกจากนี้ยังมีส่วนช่วยในการออกเสียงให้ชัดอีกด้วย เหงือกและฟันจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องดูแลเอาใจใส่ดูแลรักษาให้ใช้งานได้อย่างปกติสุข (สำนักกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ 2551, สืบค้นเมื่อ 20 มกราคม 2558)

ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องฟันในอดีต เชื่อว่าการที่คนเราปวดฟันเกิดจากหนอนที่อยู่ในตัวฟันทำให้เกิดการเจ็บปวดและหาวิธีการรักษาหรือบรรเทาความเจ็บปวดเหล่านั้นด้วยวิธีที่ผิด เช่น การสวดขอพรอ้อนวอน จากพระเจ้าเพื่อให้หายจากความเจ็บปวดเป็นต้น (Ring,1985) แต่ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ ได้มีวิธีรักษาโรคเกี่ยวกับฟันและการดูแลรักษาสุขภาวะช่องปาก จากการคิดค้นข้างต้นจึงเกิดวิทยาการด้านทันตแพทย์ศาสตร์ขึ้น การเกิดขึ้นมาของวิชาชีพนี้ทำให้เกิดแนวทางในการรักษาฟันได้มากขึ้น และค้นพบโรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่องปากมากขึ้น ทำให้ความเชื่อในการรักษาแบบผิดๆในอดีตได้เปลี่ยนไป นำไปสู่การแนะนำ ชี้แนะ วิธีการรักษาสุขภาพในช่องปากเพื่อไม่ให้เกิดโรคฟันผุหรือโรคอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นในช่องปากตามมา อย่างไรก็ตามโรคที่เกิดขึ้นกับฟันเมื่อหมดวิธีการรักษาเพื่อที่จะให้ฟันคงสภาพอยู่ได้ ทันตแพทย์มีความจำเป็นที่ต้องถอนฟันที่ผุออก แล้วทำฟันปลอมใส่เข้าไปทดแทนช่องว่างของฟันธรรมชาติที่ถูกถอนไป (สำนักทันตสาธารณสุข, 2554)

ฟันปลอม คือ ฟันที่ประดิษฐ์ขึ้นเพื่อมาทดแทนฟันธรรมชาติที่สูญเสียไป ซึ่งสามารถใส่เข้า และถอดออกจากปากของเราได้ แม้ว่าฟันปลอมอาจจะต้องใช้เวลาในการทำความคุ้นเคย และไม่มีทางที่จะรู้สึกเหมือนฟันธรรมชาติได้ แต่ฟันปลอมในปัจจุบันก็แลดูเป็นธรรมชาติ และมีความสะดวกสบายมากกว่าเมื่อก่อน ด้วยการคิดค้นวิทยาการทางทันตกรรมสมัยใหม่และมีการพัฒนาด้านวัสดุที่ใช้ในการทำฟันปลอมให้เหมาะสมกับสภาพช่องปากของผู้รับการรักษาทางทันตกรรมมากที่สุด(สำนักกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.2557. ค้นเมื่อ 25 มกราคม 2558) เช่นเดียวกันในพื้นที่จังหวัดสงขลาพบว่า รุ่นปู่ย่าตายายยังคงถ่ายทอดความเชื่อเกี่ยวกับฟันให้บุตรหลาน และความฝันที่เกี่ยวข้องกับฟัน ซึ่งทำให้เห็นว่าพื้นที่จังหวัดสงขลาซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่เมืองก็ยังมีความเชื่อ การดูแลสุขภาพฟันจากปู่ย่าตายายอยู่ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจว่าในพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางภูมิภาคภาคใต้ ยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับฟัน และได้รับการส่งต่อความเชื่อเหล่านี้อยู่ในพื้นที่

จากปรากฏการณ์ข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามว่า ความเชื่อเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพในช่องปากจากอดีตสู่ปัจจุบันเป็นอย่างไรและบุคคลแต่ละคนมีความเชื่อในการใส่ฟันปลอมอย่างไร

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพฟัน และการทำฟันปลอมในฐานะระบบทันตกรรมเพื่อสุขภาพในแต่ละยุคสมัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดังนี้

1.ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ประชาชนที่มาเข้ารับบริการด้านทันตกรรม ที่โรงพยาบาลทันตกรรม และคลินิกทันตกรรม และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพฟัน การทำฟันปลอม จำนวน 14 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นเพียงแนวคำถามที่สร้างขึ้นในประเด็นของความเชื่อ และการดูแลสุขภาพฟัน ตลอดจนการทำฟันปลอมของผู้มาใช้บริการ และเจ้าหน้าที่ที่ดูแลเกี่ยวกับสุขภาพฟัน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพฟัน สังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากผู้ให้ข้อมูลในประเด็นความเชื่อเกี่ยวกับฟัน การดูแลสุขภาพฟัน และการทำฟันปลอมในประเด็นความเชื่อ การดูแลรักษาสุขภาพฟัน และการทำฟันปลอม

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาจำแนกหมวดหมู่ ตีความ สร้างข้อสรุป นำเสนอด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพฟันในต่างประเทศ

จากการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาตร์ พบว่า หลักฐานที่ขุดพบจากบริเวณลุ่มแม่น้ำยูเฟรตีส (Euphrates) เมื่อประมาณ 5,000 ปีมาแล้ว มนุษย์เชื่อว่าการปวดฟันเกิดจากหนอนที่อยู่ภายในฟัน ความเชื่อถือเรื่องนี้เป็นความสัมพันธ์ชักจูงให้เกิดมีความเชื่อสืบต่อกันมาช้านาน ต่อมาชาวเผ่ามายา (Mayas) ได้ใช้หยกและหินมาตกแต่งฟันตามความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรม และขุดพบหลักฐาน การนำงาช้างมาทำเป็นซี่ฟันปลอมใช้ลวดทองยึดกับฟันข้างเคียงเพื่อเป็นการรักษาฟันให้คงอยู่ ใช้งานได้

1,500 ปีก่อนคริสต์ศักราชได้ค้นพบจากหลุมผังศพใกล้เมืองธีบีส (Thebes) นครหลวงของประเทศอียิปต์โบราณ ได้พบมีข้อความบันทึกอยู่แบ่งออกได้ถึง 50 ตอน ในตอนที่ 33 ได้กล่าวถึงโรคฟันว่า คนอียิปต์โบราณโดยเฉพาะชนชั้นต่ำนั้นมีโรคฟันผุน้อย แต่มีฟันลึกมาก เข้าใจว่าคงเนื่องจากการกินอาหารที่หยาบแข็ง และอาจมีผงทรายจากทะเลทรายปนอยู่มาก เมื่อฟันลึกลงไปถึงโพรงของฟันแล้วก็เปิดทางให้เชื้อโรครุกรานลงลงไปทำให้เกิดการอักเสบเป็นฝีมีหนองขึ้นที่ รากฟันมีหลักฐานแสดงให้เห็นการถูกทำลายของกระดูกขากรรไกรบริเวณที่ฟันเป็นฝีนั้น ชนชั้นสูงมักจะมีโรคฟันผุและโรคเหงือกมากกว่าชนชั้นต่ำ ไม่พบหลักฐานเกี่ยวกับการบูรณฟัน (Ring,1985)

เมื่อ ค.ศ. 249 มีหญิงสาวชาวเมืองอะเล็กซานเดรีย (Alexandria) ในประเทศอียิปต์ผู้หนึ่งชื่ออะปอลโลเนีย (Apollonia) เป็นผู้นับถือคริสต์ศาสนา ได้ถูกจับทรมานโดยการถอนฟันออกหมดปาก เมื่อมีโอกาสหลุดออกจากการควบคุม ได้กระโดดเข้ากองไฟเผาตัวเองจนเสียชีวิต ได้รับการยกย่องเป็นนักบุญใน

คริสต์ศาสนา และได้รับความเชื่อถือต่อมาในหลายประเทศที่นับถือคริสต์ศาสนา ว่าจะสามารถช่วยแก้อาการปวดฟันได้ เมื่อสวดอ้อนวอนขอพรจากพระเจ้า ปลายยุคต้นและเริ่มเข้ายุคกลางของประวัติการทันตแพทย์ เป็นเวลาที่อาณาจักรโรมันเสื่อมลง เริ่มเข้าสู่ยุคมืดของทวีปยุโรป ศูนย์กลางทางวัฒนธรรมและวิทยาการต่างๆ ย้ายไปอยู่ในอาหรับ บุคคลที่มีความสำคัญทางทันตกรรม เช่น ราชีส (Rhazes ,ค.ศ. 850-923) ได้แนะนำให้ใช้ยางไม้ผสมกับสารส้มอุดในโพรงฟันผุ และสนับสนุนการใช้สารหนูทำให้ฟันโยกคลอนก่อนที่จะถอน แพทย์ชาวอาหรับอีกท่านหนึ่ง คือ อัลบูคาซีส (Albucasis, ค.ศ. 1050 -1122) เป็นผู้ที่มีชื่อเสียงมาก และได้วางรากฐานที่มีความสำคัญต่อวงการทันตแพทย์เป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในทางศัลยศาสตร์ และปริทันต์วิทยา ท่านได้เขียนกล่าวถึงการผ่าตัดทางทันตกรรม และเป็นผู้ที่ดัดแปลงเครื่องมือถอนฟันให้ดีขึ้น ได้ใช้ลวดทองผูกฟันที่โยกเพื่อรักษาให้กลับแน่นเข้าที่ และใช้ผูกยึดขากรรไกรที่หักให้ติดกันด้วย ท่านสามารถทำผ่าตัดแก้ปากแหว่งได้สำเร็จ นอกจากนั้นยังได้มีการออกแบบเครื่องมือขูดหินปูนทำความสะอาดฟันเพื่อเป็นการป้องกันและรักษาโรคเหงือกอักเสบ หลักการดังกล่าวนี้ยังใช้กันตลอดจนถึงปัจจุบัน (Ring,1985)

ส่วนความเชื่อเกี่ยวกับฟันในเยอรมันก็มีความเชื่อเกี่ยวกับฟันหักหรือฟันหลุดคล้ายๆกันกับคนไทย โดยมีความเชื่อว่าเมื่อเห็นฟันน้ำนมเด็กหักหรือหลุด ก็ให้เอาฟันซี่นั้นใส่ลงไปในรูหนู เพราะเชื่อว่าหากทำเช่นนั้นแล้วจะช่วยป้องกันโรคปวดฟัน ไม่ให้เกิดกับเด็กคนนั้นในอนาคต และถ้าเป็นผู้ใหญ่ฟันหักก็ให้โยนฟันข้ามหัวไปข้างหลัง เพราะมีความเชื่อว่าจะทำให้ฟันที่งอกออกมามีความแข็ง (สืบค้นจากเว็บไซต์ http://www.horoscope.thaiza.com. ค้นเมื่อ 10 มีนาคม 2558)

ยุคที่วิทยาการทางทันตแพทยศาสตร์ได้กลับมารุ่งเรืองขึ้นที่ทวีปยุโรป ในยุคกลางได้มีผู้ศึกษาหาความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อการทันตกรรมอยู่ในหลายประเทศ เช่น ในอิตาลี เลียวนาโด คาวินยี (Leonardo da Vinci , ค.ศ. 1456 -1520) ได้เขียนรูปแสดงรูปร่างของฟันซี่ต่างๆ และกระดูกขากรรไกร ใน ค.ศ. 1484 โยอันเนส อาร์คูเลนุส (Jocannes Arclanus) เป็นคนแรกได้เขียนอธิบายถึงวิธีใช้แผ่นทองอุดฟัน ต่อมาเป็นเวนูโต เซลลินี (Benvennto Cellini , ค.ศ. 1500-1571) ได้คิดวิธีหล่อทองให้เป็นรูปต่างๆ ตามความต้องการได้ เป็นทางทำให้เกิดวิธีการอุดฟันด้วยทอง ที่หล่อเป็นชิ้นเดียวพอดีกับช่องฟัน หรือโพรงฟันที่ต้องการอุดได้ การเบรียล ฟอลโลเลียส (Cabriel Fallopius) ได้อธิบายถึงการเกิดของฟันเมื่อ ค.ศ. 1562 ในประเทศเยอรมันนี วอลเตอร์ เฮอร์มานน์ รีป (Wolter Hermann Ryff) ได้จัดพิมพ์หนังสือแสดงถึงเครื่องมือทำฟันต่างๆ และได้พิมพ์คำแนะนำในการรักษาสุขภาพของช่องปากขึ้น เป็นครั้งแรกใน ค.ศ. 1528 ในประเทศฝรั่งเศส ลาแซร์ ริเวียร์ (Lazare Riviere, แพทย์ 1595-1655) ได้ใช้น้ำมันกานพลูแก้อาการปวดฟัน ยาขนานนี้เป็นยาที่อยู่ในความนิยมของทันตแพทย์มาจนถึงทุกวันนี้ ในประเทศฮอลแลนด์ ปีเตอร์ แวน ฟอรีสท์ (Pieter van Foreest) ได้กล่าวถึงวิธีการรักษาภายในรากฟันเมื่อ ค.ศ. 1602 แอนโทนี แวน ลีอูเวนโฮก (Antony van Leeuwenhoek) ได้อธิบายเป็นครั้งแรกถึงสิ่งมีชีวิตเล็กๆ ที่อยู่ในสิ่งที่ติดบนตัวฟัน โดยการใช้กล้องจุลทรรศน์ที่ประดิษฐ์ขึ้นส่องดูและเป็นผู้พบว่ามีท่อเล็กๆ อยู่ในเนื้อฟัน (Dentinal tubules) เมื่อ ค.ศ. 1683 ที่ประเทศอังกฤษใน ค.ศ. 1651 แนธานีล ไฮมอร์ (Nathayiel

Higlunare) ได้อธิบายอย่างละเอียดถึงโพรงกระดูกในขากรรไกรบน (Maxllary sinus) ใน ค.ศ. 1661 นีลสแตนสัน (Niels Stenson) ชาวเดนมาร์คได้อธิบายถึงท่อของต่อมน้ำลาย ในปลายของยุคกลางประมาณ ค.ศ. 1700 ได้เริ่มมีแผนกทันตแพทยศาสตร์เปิดขึ้นในโรงเรียนศัลยแพทย์ของฝรั่งเศส และตั้งกรรมการสอบความรู้ในสาขาวิชาทันตแพทยศาสตร์ด้วย (Ring,1985)

ประวัติของทันตแพทยศาสตร์ในยุคปัจจุบันถือกันว่าเริ่มด้วยการกระทำของบีแอร์ โฟชาด์ (Pierre Fauchard)ที่นำเอาวิชาการทันตแพทย์ แยกออกมาจากศัลยศาสตร์ เป็นสาขาวิชาขึ้นอีกแขนงหนึ่ง บีแอร์ โฟชาด์ (ค.ศ. 1678-1761) เป็นชาวพื้นเมืองบริทานี (Brittany)ประเทศฝรั่งเศส ชีวิตในต้นของท่านมีผู้รู้กันน้อย จากการบอกเล่าของตัวท่านเองได้กล่าวไว้ว่าใน ค.ศ. 1693 เมื่อท่านมีอายุได้ 15 ปี ได้เข้าฝึกงานอยู่กับศัลยแพทย์ประจำเรือของพระเจ้าหลุยส์ที่ 14 ศัลยแพทย์ผู้นี้ความชำนาญเกี่ยวกับโรคในปาก นอกจากการเรียนฝึกงานด้านศัลยกรรมแล้ว ท่านยังได้พยายามฝึกงานด้านการช่างหลายอย่างด้วย ต่อมาท่านได้ประกอบอาชีพเป็นทันตแพทย์ที่เดินทางเคลื่อนที่ไปรักษาโรคตามเมืองต่างๆ ในประเทศฝรั่งเศสตั้งแต่ ค.ศ. 1696 จนถึง ค.ศ. 1719 จนได้เดินทางเข้ามาประกอบอาชีพประจำอยู่ในปารีสเป็นเวลานานกว่า 40 ปี ท่านได้ถึงแก่กรรมเมื่อวันที่ 21 มีนาคม ค.ศ. 1761 มีอายุได้ 83 ปี ท่านผู้นี้ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้ริเริ่มนำเอาคำว่าฟันผุ (Dental caries) เข้ามาใช้ในวงการทันตแพทย์ และเลิกเชื่อถือในความคิดเก่า ที่กล่าวว่าหนอนทำให้ฟันถูกทำลายผุพังลงไป คุณความดีอันยิ่งใหญ่ของท่านที่ต่อวิชาชีพทันตแพทย์ ก็คือการรวบรวมวิทยาการทางทันตกรรมทั้งมวลให้เข้าเป็นหลักวิชาที่มีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์ที่มั่นคง ก่อให้เกิดพัฒนาการต่อมาเป็นลำดับได้เป็นอย่างดีจนถึงปัจจุบัน ท่านจึงได้รับการสรรเสริญจากวงการทันตแพทย์ทั่วไปให้มีสมญาว่า "บิดาแห่งทันตแพทยศาสตร์ปัจจุบัน”

ความเจริญก้าวหน้าของทันตแพทยศาสตร์ยังคงดำเนินต่อมาในทั่วยุโรป มีบุคคลสำคัญมากหลายในประเทศต่างๆ ที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาการแขนงนี้ให้ทันสมัยเป็นลำดับมา ในประเทศฝรั่งเศส เมื่อ ค.ศ. 1741 บูนอง (Bunon) ได้กล่าวความสำคัญของฟันน้ำนม และแนะให้มีการดูแลรักษาฟันชุดนี้จนถึงระยะเวลาที่จะหลุดไปเองตามธรรมชาติ มูตอง (Muton) ได้พูดถึงวิธีการใส่ฟันบางส่วนที่ใช้ตะขอยึดกับฟันข้างเคียงใน ค.ศ. 1746 คูชาโต (PUCHATEA) ได้แนะนำการทำฟันเทียมด้วยปอร์ซีเลน เมื่อ ค.ศ. 1774 เริ่มมีการอุดฟันด้วยโลหะผสมกับปรอทใน ค.ศ. 1807 โดย Regnert และต่อมาใน ค.ศ. 1774 เริ่มมีการอุดฟันด้วยโลหะผสมกับปรอทใน ค.ศ. 1807 โดย Regnert และต่อมาใน ค.ศ. 1833 Crawcour ได้นำเอาวิธีดังกล่าวนี้เข้าไปใช้ในอเมริกาจนเป็นที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายต่อมา ชารัลล์ กอตอง (Charles Godon ค.ศ. 1854-1923) เป็นผู้นำในการจัดตั้งโรงเรียนทันตแพทย์และสมาคมทันตแพทย์ในฝรั่งเศส และเป็นผู้หนึ่งที่ร่วมในการจัดตั้งสหพันธ์ทันตแพทย์สากล (Federation Dentaire Internationale) เมื่อ ค.ศ. 1900 ในเยอรมันนี เมื่อ ค.ศ. 1756 พีลิป พาฟ (Philip Pfaff) ได้ใช้แผ่นทองพัลป์ที่เปิดออก (Exposed pulp) แล้วใช้วัตถุอุดฟันทับลงอีกขั้นหนึ่งได้สำเร็จ และเป็นผู้ริเริ่มการพิมพ์ฟันในอิตาลี รัสบีนี (Ruspini) ได้รับการนำกระจกส่องปาก (Mouth mirror) เข้ามาใช้ในการทำฟันเมื่อ ค.ศ. 1768 ในอังกฤษ ยอน ฮันเตอร์ (John Hunter) ได้เรียบเรียงหนังสือเกี่ยวกับรูปร่างของฟันแต่ละซี่ อย่างละเอียด เมื่อ ค.ศ.

1771 เป็นประโยชน์ต่อวิชาทันตวิภาคศาสตร์ ใน ค.ศ. 1820 ได้มีบริษัท Ash ตั้งขึ้นในลอนดอนเพื่อผลิตเครื่องมือทันตกรรม บุคคลสำคัญคือ เซอร์ ยอน โทมส์ (Sir John Tomes ค.ศ. 1815-1895)ความจริงท่านผู้นี้เดิมเป็นแพทย์แต่ในภายหลังได้ตัดสินในที่จะประกอบอาชีพทันตแพทย์แล้วได้ทำความเจริญให้แก่วิชาชีพนี้อย่างมาก ที่กล่าวโดยสรุปได้มีอยู่ 4 ทางด้วยกัน คือ ทางการประกอบอาชีพ ทางการประดิษฐ์ ทางการร่างกฎหมาย และทางการวิจัย ในทางการประกอบอาชีพท่านได้พยายามหาทางดัดแปลงวิธีการบำบัดโรคให้ดียิ่งขึ้น และเขียนบทความต่างๆ เกี่ยวกับทันตแพทย์ศาสตร์ไว้มากมาย ในทางการประดิษฐ์ที่ยังระลึกถึงกันได้ดี ก็คือ การประดิษฐ์คีมถอนฟันขึ้นแทนเครื่องมือถอนฟันแบบกุญแจ ในทางการร่างกฎหมายท่านสามารถยกฐานะของวิชาทางทันตแพทย์ให้เป็นอาชีพมีหลักฐานอยู่บนมาตราการศึกษาและศีลธรรมอันสูงที่รองรับกันโดยจดทะเบียนตามกฎหมาย ในทางการวิจัยท่านได้จัดพิมพ์เรื่องเกี่ยวกับการวิจัยออกมาหลายเรื่องที่เกี่ยวกับการศึกษาโครงสร้างของกระดูกและฟันที่เห็นได้ทางกล้องจุลทรรศน์ เซอร์ยอน โทมส์ จึงไม่เพียงแต่ได้รับเกียรติว่าเป็นบุคคลของอังกฤษเท่านั้น ท่านยังได้รับการยกย่องว่าเป็นทันตแพทย์ชั้นนำของโลกอีกผู้หนึ่งด้วย (Ring,1985)

2. ความเชื่อเกี่ยวกับสุขภาพฟันในพื้นที่สงขลา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่จังหวัดสงขลาพบว่า ครอบครัวคนใต้โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้คนในพื้นที่จังหวัดสงขลา ทั้งในพื้นที่ชนบทและพื้นที่เมือง ผู้คนต่างดิ้นรนทำมาหากิน คนในเมืองต้องออกไปทำงานนอกบ้านทิ้งบุตรหลานให้อยู่กับโรงเรียน หรือญาติพี่น้อง ในขณะที่พื้นที่รอบนอกยังคงมีปู่ย่า ตายายหรือญาติพี่น้องคอยดูแลบุตรหลานอย่างใกล้ชิด คอยเอาใจใส่ระแวดระวังเรื่องสุขภาพ รวมทั้งเรื่องสุขภาพฟัน แต่ก็มีหลายครอบครัวที่ปู่ย่าตายาย หรือญาติพี่น้องที่เอาใจบุตรหลานและมักจะให้ทานขนมขบเคี้ยวจนกระทั่งเกิดปัญหาต่อสุขภาพฟันของเด็ก ๆ ได้

อย่างไรก็ตาม หากบุตรหลานถูกเลี้ยงดูจากปู่ ย่า ตา ยายผู้เป็นหลักก็มักจะถ่ายทอดความเชื่อเกี่ยวกับฟันให้กับบุตรหลาน เช่น มักจะสอนลูกหลานว่า เวลาฟันหักหรือฟันหลุด โดยเฉพาะฟันล่างหักก็จะให้บุตรหลานขว้างฟันที่หักขึ้นไปบนหลังคา ถ้าฟันบนหักให้ทิ้งใต้ถุนเรือน เนื่องจากการสืบทอดความเชื่อดังกล่าว จากบรรพบุรุษว่า หากทำเช่นนั้นแล้วฟันที่หักหรือหลุดจะขึ้นเร็ว ดังคำสัมภาษณ์ดังนี้

> “...คนเฒ่าคนแก่บอกเล่าว่าถ้าฟันหักให้โยนทิ้งตรงไหน ฟันบนให้โยนลงดิน ฟันล่างหักให้โยนขึ้นหลังคา เพื่อให้ฟันงอกออกมาใหม่จะได้ดี เดียวฟันจะขึ้นไม่สวย”
>
> (ศิโสภา สุวรรณภูมิ, สัมภาษณ์วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2558, ฐานกุล สุวรรณมณี,สัมภาษณ์วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2558)

นอกจากนั้นยังพบว่า ความฝันยังเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนสมัยก่อนมีความเชื่อเกี่ยวกับฟันส่วนเรื่องความเชื่อเกี่ยวกับความฝันเรื่องฟัน คนในสมัยโบราณก็ได้พูดถึงเรื่องลางร้าย การมีเคราะห์หรือสิ่งที่ไม่ดีที่จะเกิดขึ้นกับคนในครอบครัว หากฟันบนหักมีความเชื่อว่าจะเสียญาติผู้ใหญ่ฝ่ายบิดา หากฝันว่าฟันล่างหักมีความเชื่อว่าจะเสียญาติผู้ใหญ่ฝ่ายมารดา หากฝันว่ามีฟันงอกขึ้นมาใหม่ มีความเชื่อว่า จะมีคนมาขอ

อาศัยในบ้านของเรา แต่เป็นการไม่ดีนักไม่ควรจะรับไว้ ความเชื่อดังกล่าวมาข้างต้นเป็นความเชื่อของคนโบราณที่เล่าต่อสืบทอดกันมา ดังคำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลดังนี้

"...ฟันกราม หากฝันว่าฟันล่างซ้ายหลุด เป็นลางบอกว่า ญาติฝ่ายหญิงจะเสียชีวิต ฟันกรามบน ญาติฝ่ายชาย (ผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุจะเสียชีวิต) ฟันหน้าบนหรือล่าง ญาติสนิทจะเสียชีวิต หรือป่วยหนัก ฟันหน้าเป็นเรื่องการเก็บทรัพย์ ฟันกรามฐานะมั่นคง ฟันเป็นระเบียบเป็นคนน่าเชื่อถือ การงานเรียบร้อย หากเลือดออกที่ฟันจะเสียเงิน เสียทอง หรือเสียทรัพย์เล็กๆ น้อยๆ ส่วนปัญหาช่องปากจะแก้เอง ไม่ไปหาหมอ พี่ใช้ไหมขัดฟัน เอาสมุนไพรอุดหรือ อมน้ำมันมะพร้าว อมเกลือ หากฟันหลุดแค่ 1 ซี่ แล้วเวลายิ้มมองไม่เห็น ก็ยังไม่ทำ หากเป็นฟันหน้าหรือฟันกราม ก็จะรีบทำเลย ตามคำแนะนำของหมอ" (ยุพา จงอุดมชัยกิจ, สัมภาษณ์วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2558)

"หากฝันว่าฟันหัก หมายถึงจะมีญาติเสียชีวิต โดยฟันบนญาติฝั่งพ่อ ฟันล่างญาติฝั่งแม่ หากฟันหลุด ให้โยนขึ้นบนหลังคาบ้าน ฟันจะได้งอกถ้าปวดฟันจะซื้อยารับประทานเอง หากไม่ดีขึ้นใน 3 วันจึงพบแพทย์เลือกใช้แต่ถ้าฟันหลุดหรือต้องถอนจะใส่ฟันปลอม เพราะฟันหลอจะทำให้บุคลิกภาพดูไม่ดี (ณรงค์กรณ์ เพ็งมาก, สัมภาษณ์วันที่18 กุมภาพันธ์ 2558)

"คนเฒ่าคนแก่บอกเล่าความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องฟันว่า ถ้าฟันบนหลุดให้โยนฟันซี่นั้นขึ้นหลังคา ถ้าฟันล่างหลุดให้ทิ้งฟันซี่นั้นใต้ถุนบ้าน เคยได้ยินมาว่าถ้าฟันหลุดเป็นลางบอกเหตุว่าญาติผู้ใหญ่จะเสียชีวิต แต่ถ้าปวดฟันหรือฟันผุจะไปพบทันตแพทย์เพื่อบรรเทาความเจ็บปวด (ภานุวัฒน์ วรจินต์,สัมภาษณ์วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558, เสาวรส โตไร่,สัมภาษณ์วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2558)

" ถ้าฝันว่าฟันหลุดโบราณเขาว่าไว้ว่าญาติผู้ใหญ่เสียชีวิต ถ้าฟันหน้าเป็น พ่อแม่ ถัดมาก็ตามลำดับ ปู่ ย่า ตา ยาย"(วิชชุตา รักษาสัตย์,สัมภาษณ์วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558)

"...ถ้าปวดฟันจะไปพบทันตแพทย์ทันทีเพื่อให้หมอรักษา เรื่องการใส่ฟันปลอม เป็นเรื่องปกติที่จะใส่ฟันปลอมในยุคปัจจุบัน..." (ฐานกุล สุวรรณมณี,สัมภาษณ์วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2558)

"...ความเชื่อที่เคยเล่าต่อๆกันมาว่าถ้าฟันหลุดซี่ล่างให้โยนไปบนหลังคาไม่ค่อยแน่ใจเท่าไหร่นะค่ะเพราะนานมากแล้วและถ้าฝันว่าฟันผุ แปลว่า คนในครอบครัว ญาติ หรือเพื่อนอาจจะเสียชีวิต..." (กนกพร มาลัยหอม,สัมภาษณ์วันที่ 2 มีนาคม 2558)

" เชื่อเกี่ยวกับเรื่องความฝันที่ฝันเห็นฟัน ถ้าหากฟันหน้าหักก็จะสูญเสียพ่อแม่ ถ้าฟันหลังหักก็จะเกี่ยวกับญาติสนิท ถ้าปวดฟันจะไปหาหมอฟันเพื่อทำการรักษา เพราะว่าปวดฟันแล้วไม่หาหมอจะไม่หายปวด.." (ดารุณี รัตนวิพล, สัมภาษณ์วันที่ 23 มีนาคม 2558)

จากการสัมภาษณ์ ความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องฟัน ผู้ให้ข้อมูลมีความเชื่อไปในเรื่องของฟันไปในทิศทางเดียวกันคือการที่ฟันหลุดหรือฟันหักก็จะนิยมเอาฟันที่หลุดโยนขึ้นบนหลังคา เพื่อที่ทำให้ฟันซี่นั้นงอกขึ้นมาใหม่ และมีความเชื่อเกี่ยวกับความฝันเรื่องฟันหลุดจะสูญเสียญาติผู้ใหญ่ เช่นมีความเชื่อว่าฟันบนหักหรือหลุดจะสูญเสียญาติฝ่ายพ่อแต่ถ้าเป็นฟันล่างจะสูญเสียญาติฝ่ายแม่ ด้านการดูแลสุขภาพฟัน ผู้ให้ข้อมูลเรื่องการดูแลสุขภาพฟันเมื่อเกิดการเจ็บปวดเบื้องต้นจะซื้อยามาทานเองก่อนถ้าไม่ดีขึ้น จึงจะไปพบทันตแพทย์ ส่วนการใช้ฟันปลอมผู้ให้ข้อมูลเลือกที่จะใช้ฟันปลอมทดแทนฟันธรรมชาติที่สูญเสียไปเนื่องจากคำนึงถึงความสวยงาม บุคลิกภาพและเสริมสร้างความมั่นใจ

แสดงให้เห็นว่า ความเชื่อเรื่องของฟันที่เล่าสืบต่อกันมาในอดีตยังคงความน่าเชื่อถือไว้สู่คนปัจจุบันแต่ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงความเชื่อเหล่านี้ไปบ้างตามบริบทของสังคมเช่นการที่เข้ามาอยู่ในเขตเมือง ที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและมีการแพทย์ที่พัฒนาแล้วความเชื่อเหล่านี้ก็ถูกกลืนหายไป ในปัจจุบันมีการเข้าถึงระบบการให้บริการของภาครัฐเพิ่มมากขึ้น จึงทำให้คนที่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพช่องปากและฟันหันมาใส่ใจ และเข้ามาตรวจรักษากับทันตแพทย์เพิ่มมากขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการรักษาที่ถูกวิธี

3. ระบบทันตกรรมเพื่อสุขภาพกับการทำฟันปลอม

3.1 ระบบทันตกรรมเพื่อสุขภาพในต่างประเทศกับการทำฟันปลอม

ระบบทันตกรรมเพื่อสุขภาพกับการทำฟันปลอมในอดีต มีหลักฐานพบว่า อีทรัสแคน (Etruscans) ซึ่งอยู่ในตอนกลางของประเทศอิตาลีเมื่อประมาณ 700 ปีก่อนคริสต์ศักราช มีการประดิษฐ์สิ่งที่คล้ายกับการใส่ฟันแบบสะพานฟัน ในสมัยปัจจุบัน ศิลปะดังกล่าวได้รับการถ่ายทอดให้แก่ชาวโรมันที่รุ่งเรืองขึ้นในยุคต่อมา ฮิปโปรเครตีส (Hippocrates) นักปราชญ์กรีก ผู้ได้รับการยกย่องว่าเป็น "บิดาแห่งวงการแพทย์" ได้กล่าวถึงโรคฟันว่า เกิดจากความสกปรกยิ่งสะสมขึ้นที่ฟัน และได้บันทึกเรื่องของโรคและความผิดปกติต่างๆ ของฟัน ขากรรไกร และช่องปาก พร้อมทั้งวิธีการบำบัดรักษา ได้คิดค้นคีมถอนฟันที่ผุและโยกคลอน ที่นิยมกระทำอยู่ในยุคนั้นด้วยในยุคที่อาณาจักรโรมันมีความรุ่งเรือง มีความเอาใจใส่ในเรื่องฟันกันมากขึ้น ได้มีการกล่าวถึงการทำความสะอาดฟันด้วยไม้จิ้มฟัน การใช้ยาสีฟันกับยาอมบ้วนปากต่างๆ มีหลักฐานปรากฏว่าชนชั้นสูงนิยมหาทาสไว้ใช้ให้ทำความสะอาดฟันให้ด้วย นอกจากนี้ยังพบว่ามีการใส่ฟันแบบติดแน่นโดยใช้ลวดทอง หรือครอบฟันทองเป็นตัวยึดฟันปลอมที่ทำขึ้นจากกระดูกหรืองาช้าง (Ring, 1985)

หลังจากที่อเมริกาได้ถูกค้นพบ และมีผู้อพยพจากประเทศต่างๆ ในยุโรปเข้าไปตั้งถิ่นฐานกันในดินแดนนั้นแล้วก็มีผู้นำการประกอบอาชีพทันตกรรมตามเข้าไปด้วย และต่อมาไม่ช้าทันตแพทยศาสตร์ก็เจริญก้าวหน้าขึ้นอย่างรวดเร็วในอเมริกา มีผู้นำทางวิชาการแขนงนี้เกิดขึ้นหลายท่าน เจมส์ การ์เดตต์ (James Greebwood ค.ศ. 1760 -1810) เป็นผู้ริเริ่มการกรอฟันด้วยจักรที่ใช้เท้าถีบในปี 1790 ปาร์ค สกินเนอร์ (Richard Skinner) ได้พิมพ์หนังสือวิชาทันตแพทย์ศาสตร์ที่มีชื่อเสียงเป็นเล่มแรกในอเมริกาเมื่อ ค.ศ. 1810 ยอน ริกส์ (John Riggs ค.ศ. 1811-1885) ได้รักษาโรคเหงือกเป็นหนองโดยวิธี

ผ่าตัดที่มีชื่อเสียงจนได้เกียรติเอาชื่อของท่านไปตั้งเป็นชื่อโรคนี้ว่า " Riggs disease" เอ็ดวาร์ค เมนาร์ด (Edward Maynard ค.ศ. 1819-1891) ได้ประดิษฐ์เครื่องมือทำฟันที่เป็นประโยชน์หลายอย่าง นอร์แมน คิงสลีย์ (Norman Kingsley ค.ศ. 1829-1913) ได้สร้างความเจริญแก่วิชาทันตกรรมประดิษฐ์อย่างมาก กรีนแล็ค (Clean Black ค.ศ. 1836-1915) เป็นผู้ชื่อเสียงเด่นมากในวิชาทันตกรรมหัตถการ ใน ค.ศ. 1840 ได้มีโรงเรียนทันตแพทย์ตั้งขึ้นเป็นแห่งแรกในอเมริกาที่เมืองบัลติมอร์ รัฐแมรี่แลนด์ วิลเลียม ทรูแมน (William Trueman ค.ศ. 1842-1927) ได้รวบรวมหนังสือเกี่ยวกับวิชาชีพทันตแพทยศาสตร์ไว้มาก และได้มอบให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาในโรงเรียนทันตแพทย์ มหาวิทยาลัยนอร์ธเวสเทิร์น ในเมืองชิคาโก แซมมวล เอส ไวท์ (Samuel S. White) ได้จัดตั้งบริษัท เอส.เอส.ไวท์ (S.S. White) เพื่อผลิตเครื่องมือทันตกรรมต่าง ๆ และได้ริเริ่มออกหนังสือแถลงข่าวทางการทันตแพทย์ขึ้นเป็นครั้งแรกใน ค.ศ. 1847 แล้วได้เปลี่ยนเป็นวารสารชื่อเดนตัล คอสมอส (Dental Cosmos) ในปี 1859 เป็นวารสารทางวิชาการชั้นนำ ต่อมาจนถึงปี 1936 ได้รับการเปลี่ยนอีกครั้งหนึ่งเป็นวารสารของสมาคมทันตแพทย์อเมริกัน (Journal of the American Dental Association) ตลอดมาจนถึงปัจจุบัน วิลลูบี มิลเลอร์ (Willoughby Miller ค.ศ. 1853-1907) เป็นผู้อธิบายสาเหตุของโรคฟันผุว่าเกิดจากแบคทีเรียและปฏิกริยาทางเคมี เอ็ดวาร์ด แองเกิล (Edward Angle ค.ศ. 1855-1930) เป็นผู้นำทางวิชาทันตกรรมจัดฟันที่มีชื่อเสียง เอ็ดมันด์ (Edmund Kells) ได้เริ่มใช้เอ๊กซเรย์ในทางทันตกรรมเมื่อ ค.ศ. 1896 เอ็ดวาร์ด เคิร์ก (Edward Kirk ค.ศ. 1856-1933) มีชื่อเสียงในวิชาทันตแพทยศาสตร์หลายสาขา และได้เป็นบรรณาธิการของวารสารเดนตัล คอสมอส ตั้งแต่ปี 1891 ถึงปี 1929 โฟนัส (Fones) ได้เริ่มฝึกให้หญิงให้เป็นผู้ช่วยทันตแพทย์ในการทำความสะอาดช่องปากขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อ ค.ศ. 1913 ผู้ช่วยประเภทนี้เรียกว่า Dental Hygienist และได้รับความนิยมจนเกิดมีโรงเรียนผลิตบุคคลประเภทนี้โดยทั่วไปในอเมริกา (Ring,1985)

ต่อมาในปี 1921 ฮันเตอร์ (Hunter) นายกสมาคมทันตแพทย์ในประเทศนิวซีแลนด์ ได้ให้รัฐบาลตั้งโรงเรียนฝึกหญิงเป็นผู้ช่วยทันตแพทย์ในการดูแลทันตสุขภาพของเด็กโดยให้ทำงานประจำอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษา เรียกบุคคลประเภทนี้ว่า School Dental Nurse นับได้ว่าได้เริ่มแนวทางการป้องกันที่ดีเป็นต้นมา ความเจริญก้าวหน้าในการป้องกันที่มีความสำคัญทางการ ทันตแพทย์ในยุคนี้ก็ ได้แก่ การค้นพบว่า ฟลูออไรด์ (Fluoride) ที่นำเข้าไปในร่างกายในจำนวนที่มากเกินไปทำให้เกิดความผิดปกติของการเจริญเติบโตของเคลือบฟันมีความแข็งแรงต่อต้านโรคฟันผุได้ จึงได้เริ่มใช้สารนี้ช่วยป้องกันฟันผุเป็นต้นมาตั้งแต่ ค.ศ. 1940 จนถึงปัจจุบัน (Ring,1985)

3.2 ระบบทันตกรรมในไทยกับการทำฟันปลอมของผู้ใช้บริการในพื้นที่จังหวัดสงขลา

การทำฟันปลอมในประเทศไทยเกิดขึ้นเมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้โปรดให้สร้างโรงพยาบาลหลวงขึ้นที่ตำบลวังหลังเป็นแห่งแรก เมื่อ พ.ศ. 2430 เรียกกันขณะนั้นว่าโรงพยาบาลวังหลัง และได้พระราชทานชื่อใหม่ว่าโรงพยาบาลศิริราช เมื่อเสด็จพระราชดำเนินทรงเปิดในเดือนเมษายน พ.ศ. 2431 ต่อมาก็ได้โปรดให้ตั้งโรงเรียนสอนวิชาการแพทย์ขึ้นที่โรงพยาบาลศิริราชเป็น

แห่งแรกเมื่อ พ.ศ. 2432 ในปีนั้น ดร. ยอร์ช แม็กฟาร์แลนด์ (Dr. George Mcfarland) หรือพระอาจวิทยาคม ได้ศึกษาสำเร็จวิชาแพทยศาสตร์และทันตแพทยศาสตร์จากอเมริกากลับเข้ามา จึงได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ดูแลโรงพยาบาลศิริราช และจัดการโรงเรียนแพทย์ด้วย เนื่องจากท่านผู้นี้มีความรู้ทางทันตแพทยศาสตร์ จึงได้เริ่มตั้งคลินิคทันตกรรมส่วนตัวขึ้นที่ปากคลองตลาดใน พ.ศ. 2475 และได้ส่งฟันสีดำเข้ามาใช้ในการใส่ฟัน เพราะในสมัยนั้นนิยมการกินหมากจนมีฟันดำกันทั่วไป ในระยะต้น ๆ ของการก่อตั้งโรงพยาบาลศิริราช มีทันตแพทย์ที่ทำงานอยู่สองท่านคือ ดร. ดิว ปีเตอร์แสน (Dr. Dew Petersen) กับ ดร.เร็กซ์ เดย์ (Dr. Rex Day)

ในระยะต้นของการจัดตั้งสภากาชาดไทยขึ้น ได้จัดให้องค์การนี้สังกัดอยู่กับกระทรวงกลาโหม และได้เปิดโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2452 ขณะนั้นมีแพทย์ไม่พอใช้ในกิจการทหาร จึงได้จัดตั้งโรงเรียนการแพทย์ทหารขึ้นเพื่อฝึกอบรมนายสิบและจ่าพยาบาลที่มีพื้นความรู้เหมาะสมที่จะฝึกเป็นแพทย์ประจำทั้งกองทัพบกและกองทัพเรือ นอกจากนั้นยังได้ให้พยาบาลของโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์เข้ามาสมทบในการฝึกอบรมด้วย ในโรงเรียนดังกล่าวนี้ได้มีการสอนวิชาการทำฟันโดย ดร. เร็กซ์ เดย์ การฝึกอบรมวิชาการทางทันตกรรมคงดำเนินการต่อมาเพื่อผลิตบุคคลสำหรับการปฏิบัติงานในราชการเป็นส่วนใหญ่ การประกอบอาชีพส่วนตัว ทางทันตกรรมสำหรับคนไทยขณะนั้นยังมีน้อยมาก ผู้ประกอบอาชีพนี้ส่วนมากเป็นคนต่างชาติ เช่น ชาวจีนและญี่ปุ่นที่ได้เคยรับการฝึกงานจากประเทศของตนมาแล้วมาเปิดร้านทำฟันเป็นของตนเอง ย่านที่บุคคลเหล่านี้นิยมตั้งร้านทำฟันขึ้นในกรุงเทพฯ คือที่ถนนเจริญกรุง การประกอบอาชีพทางทันตกรรมยังสามารถกระทำได้โดยเสรี จนถึง พ.ศ. 2466 จึงได้เริ่มมีพระราชบัญญัติการแพทย์ฉบับแรก แต่ก็ยังกล่าวถึงอาชีพทางทันตกรรมว่าเป็นเพียงช่างฟันเท่านั้น

การก่อตั้งขึ้นของคณะทันตแพทยศาสตร์ในประเทศไทยเริ่มก่อตั้งขึ้นในวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2483 จอมพล ป. พิบูลสงคราม อธิการบดีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ประกาศจัดตั้งแผนกอิสระทันตแพทยศาสตร์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยขึ้น พร้อมกันนี้ได้แต่งตั้งให้ ศาสตราจารย์ พันเอก หลวงวาจวิทยาวัฒน์ ดำรงตำแหน่งหัวหน้าแผนก นับได้ว่าเป็นครั้งแรกที่มีการจัดการศึกษาทันตแพทยศาสตร์ขึ้นในระดับอุดมศึกษาในประเทศไทยอย่างเป็นระบบ โดยใช้ตึกวิทยาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์และวิทยาศาสตร์เป็นที่ทำการสอนในระยะเริ่มแรก มีนิสิตสำเร็จการศึกษารุ่นแรก 8 คน ต่อมาได้มีการจัดสร้างตึกประจำแผนกทันตแพทยศาสตร์ โดยมี ศาสตราจารย์ พ.อ.หลวงวาจวิทยาวัฒน์ ดำรงตำแหน่งเป็นคณบดีคนแรกของคณะทันตแพทยศาสตร์ ตั้งแต่นั้นมาจึงได้มีคณะทันตแพทยศาสตร์เกิดขึ้นอีกหลายแห่งในมหาวิทยาลัยตามภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลในการกระจายทันตแพทย์สู่ชุมชนชนบท (คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555)

ในส่วนของพื้นที่ภาคใต้ ได้มีจัดตั้งคณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ขึ้นเมื่อวันที่ 10 พฤศจิกายน 2526 เป็นสถาบันการศึกษาที่เปิดการเรียนการสอนให้แก่นักศึกษาทันตแพทย์ระดับปริญญาตรี ปริญญาโท Resident และปริญญาเอก เพื่อการศึกษาค้นคว้าวิจัยงานด้านทันตกรรมต่างๆ และผลิตบุคลากรทางด้านทันตสาธารณสุข ให้เพียงพอกับประชาชนที่มารับบริการทันตกรรมในปัจจุบัน

นับจาก พ.ศ. 2544 ที่ประเทศไทยได้เริ่มโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า อีกทั้งการปฏิรูปการบริหารจัดการของกระทรวงสาธารณสุขเอง ทำให้ไม่มีฝ่ายทันตสาธารณสุขในสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ที่ดูแลภารกิจทันตสุขภาพหลักของจังหวัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานสร้างเสริมสุขภาพและป้องกันโรค ขณะเดียวกันกองทันตสาธารณสุข กรมอนามัย ต้องปรับบทบาทตนเองมาทำงานวิชาการมากกว่าดำเนินประสานงานภาพรวมในส่วนกลางจึงมีน้อยลง จากการประเมินผลการจัดระบบบริการทันตกรรมโดยเฉพาะส่วนที่เกี่ยวข้องกับโครงการหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ให้ความสำคัญกับงานรักษามากกว่างานป้องกัน จึงได้รับภาพสะท้อนว่า ทันตบุคลากรไม่เพียงพอ ต้องรอคิวยาว ขณะที่งานส่งเสริมป้องกันทำใดไม่ครอบคลุมทุกกลุ่มอายุ งานส่งเสริมป้องกันทันตกรรมโดยตรงได้งบน้อย ส่วนมากจะถูกตัดไปใช้ในงานอื่นๆ อีกทั้งบุคลากรสำคัญคือทันตาภิบาลในศูนย์สุขภาพชุมชนให้บริการงานทันตกรรมไม่ได้เต็มที่เพราะต้องช่วยดูแลสุขภาพอื่นด้วยสัดส่วนกลุ่มผู้ใช้บริการที่ รพศ./รพช. เพิ่มสูงขึ้น (ประมาณร้อยละ 15-30) คิวนัดเพื่อการรักษายาวขึ้น คิวใส่ฟันปลอมยาวประมาณ 8 เดือนถึง 2 ปี โดยกลุ่มที่ได้รับบริการเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นกลุ่มผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ (กองทันตสาธารณสุข , 2555)

จากการให้ข้อมูลของผู้มารับบริการทางทันตกรรมและเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลทันตกรรม คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ และคลินิกทันตกรรมเอกชน ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผู้เข้ารับบริการสนใจในเรื่องการใช้ฟันปลอมมากขึ้นแล้ว พบว่า ผู้ที่เข้ามารับบริการมีการใส่ใจและคำนึงถึงเรื่องของบุคลิกภาพเป็นอันดับแรก เพราะการที่ฟันมีช่องว่างหรือฟันหลอ ทำให้เกิดความไม่มั่นใจในการเข้าสังคม การยิ้ม การพูด และการบดเคี้ยวอาหาร (อภิวัฒน์ ด่านกิตติกุล, สัมภาษณ์วันที่ 26 มีนาคม 2558, อาคม สมบัติแก้ว, สัมภาษณ์วันที่ 26 มีนาคม 2558)

นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้เข้ารับบริการส่วนใหญ่จะเข้ามาปรึกษากับทันตแพทย์ ในโรงพยาบาลของภาครัฐเป็นลำดับแรก เพราะมีอัตราค่าบริการไม่สูงมากนักสอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน จึงเกิดปัญหาคิวการรักษาที่ต้องรอนานประกอบกับหมอเฉพาะทางด้านทันตกรรมประดิษฐ์หรือหมอใส่ฟันปลอมมีจำนวนที่น้อย ในบางรายต้องรอการรักษาประมาณ 8 เดือน จึงทำให้เปลี่ยนแผนการรักษาจากโรงพยาบาลมาที่คลินิกทันตกรรมเอกชน ซึ่งมีความสะดวกและรวดเร็ว ไม่ต้องรอคิวการรักษาที่ยาวนานและการเข้ารับบริการที่คลินิกเอกชนมีความรู้สึกประทับใจกับการให้บริการ (มาณี ชัยวีระเดช, สัมภาษณ์วันที่ 3 เมษายน 2558, รณิชาภัทร ไชยขันธ์, สัมภาษณ์วันที่ 23 มีนาคม 2558) ซึ่งผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์กล่าวถึงการทักทาย การให้คำแนะนำในการรักษา รวมไปถึงทางเลือกในการใช้ฟันปลอมที่มีหลากหลายในปัจจุบัน ถึงแม้จะมีค่าบริการในอัตราที่ค่อนข้างสูงก็ตาม แต่เมื่อเทียบกับการรอคิวรักษาจากโรงพยาบาลของภาครัฐแล้วผู้เข้ารับบริการกับคลินิกเอกชนบางรายก็ยอมที่จะจ่ายเงินเพื่อที่จะได้ทำฟันปลอมที่รวดเร็ว ดังคำสัมภาษณ์ดังนี้

> “...หากฟันมีปัญหาต้องถอนจะเลือกฟันปลอมที่ใกล้เคียงธรรมชาติที่สุด แต่ถ้าเป็นไปได้จะไม่ใช้ฟันปลอม เพราะมีความรู้สึกว่าดูแลยาก ดูผิดธรรมชาติ...” (ณรงค์กรณ์ เพ็งมาก, สัมภาษณ์ วันที่18 กุมภาพันธ์ 2558)

"...ถ้าฟันหลอจะใส่ฟันปลอมแบบถอดได้ เพราะรู้สึกว่าช่วยทำให้เกิดความมั่นใจมากขึ้น..." (ภานุวัฒน์ วรจินต์, สัมภาษณ์ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558)

"...ถ้าเจ็บฟันไม่มากก็จะซื้อยามาทานเอง แต่ถ้าปวดมากหรือจะอุดฟัน ก็จะไปพบทันตแพทย์รู้สึกอุ่นใจกว่า แต่ถ้าฟันต้องถอน ฟันหลอจะใส่ฟันปลอมเพราะยังถือว่าหน้าตาเป็นอาวุธ เรายังใช้หน้าตาในการทำงาน อาจจะรู้สึกแปลกที่ต้องใส่ฟันปลอมแต่ใส่ไปนาน ๆ ก็จะชินเอง..."(วิชชุตา รักษาสัตย์, สัมภาษณ์ วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2558)

"...ถ้าหากมีปัญหาเกี่ยวกับฟันจะไปซื้อยามากินเอง จากคลินิกก่อนเบื้องต้น ก่อนจะไปพบแพทย์ และถ้าจำเป็นจะต้องใส่ฟันปลอมหากสูญเสียฟันไป หากใส่ฟันปลอมน่าจะมีความรู้สึกมั่นใจมากกว่าไม่มีฟันอีกทั้งหากไม่ใส่ฟันปลอมคงสูญเสียความมั่นใจ..." (เสาวรส โตไร่, สัมภาษณ์ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2558)

"...ฟันเป็นสิ่งสำคัญ ใช้สำหรับบดเคี้ยวอาหารต้องดูแลให้ดี ถ้าฟันดำดูสกปรกเป็นที่น่ารังเกียจ คนไม่ชอบ ตอนแรกถ้าปวดมากๆ จะซื้อยากินเอง ต่อมารู้ว่าฟันผุต้องรักษารากฟันจึงพยายามดูแลให้ดีขึ้น พบทันตแพทย์ตามนัดทุกครั้ง แต่ถ้าเสียวฟัน เปลี่ยนยาสีฟันก็จะดีขึ้น ถ้าต้องสั่นปลอมอยากให้เหมือนของจริง เพราะมองเรื่องฟันเป็นบุคลิกภาพอย่างหนึ่ง การมีฟันที่สวยแสดงถึงภาพลักษณ์ที่ดี ดังนั้น ถ้าต้องใส่ฟันปลอมก็อยากขอให้เหมือนจริง..." (ธนาพันธุ์ พีระวงศ์, สัมภาษณ์ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2558)

"...ถ้าปวดฟันจะไปพบทันตแพทย์ทันทีเพื่อให้หมอรักษา เรื่องการใส่ฟันปลอม เป็นเรื่องปกติที่จะใส่ฟันปลอมในยุคปัจจุบัน..." (ฐานกุล สุวรรณมณี,สัมภาษณ์ วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2558)

"...ถ้าปวดฟันมากๆ จนทำให้ปวดหัวก็จะไปพบทันตแพทย์ ให้ทันตแพทย์รักษาตามอาการ ถ้าสมมุติว่าต้องใส่ฟันปลอมใช่ไหมค่ะ จะใส่ฟันปลอมแบบถอดได้แต่ก็มีความรู้สึกไม่สะดวกเท่าฟันธรรมชาติเดิมที่เราเคยมีอยู่ค่ะ..." (กนกพร มาลัยหอม,สัมภาษณ์ วันที่ 2 มีนาคม 2558)

"...ถ้าจำเป็นต้องใส่ฟันปลอมจริงๆนั่นหรอคะ ถ้าเป็นฟันหน้าก็จะใส่ฟัน เพราะถ้าไม่ใส่อายคนแต่ถ้าเสียฟันไปจะใส่ฟันปลอม เพื่อทดแทนฟันที่หายไป เพื่อให้พูดออกเสียงได้ชัดเจนและใช้ในการบดเคี้ยวอาหาร..." (ดารุณี รัตนวิพล, สัมภาษณ์ วันที่ 23 มีนาคม2558)

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ผู้คนโดยทั่วไปในพื้นที่จังหวัดสงขลามองว่าสุขภาพฟัน หรือการมีฟันเป็นเรื่องสำคัญ ทั้งนี้เนื่องจากมีความคิดว่า หากปวดฟันจะต้องไปพบแพทย์เพื่อรักษาอาการ และหากจะต้องใส่ฟันปลอมก็จำเป็นจะต้องใส่ เพื่อใช้ในการบดเคี้ยวอาหาร และเพื่อให้บุคลิกภาพดี

สรุปและอภิปรายผล

จากความเชื่อเรื่องฟันในอดีตมาสู่ปัจจุบัน มีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยมีวิวัฒนาการตามเวลา ความเชื่อในอดีตถูกนำมาเป็นแนวทางในการรักษาสู่ความรู้ในปัจจุบัน การพัฒนาทางด้านวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์ได้ถูกพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ด้วยการศึกษาค้นคว้า ทดลอง และการทำวิจัย จึงทำให้เกิดนวัตกรรมใหม่ที่ส่งผลให้การรักษามีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น รวมไปถึงการเข้าถึงเทคโนโลยีที่ทันสมัยการรับรู้ข่าวสารจึงทำให้ประชาชนเข้าถึงการบริการมากขึ้น

ทันตกรรมในยุคปัจจุบันมีระบบการรักษาและการให้บริการที่ต่างไปจากอดีตประชาชน หันมาใส่ใจดูแลสุขภาพช่องปากมากขึ้นจากการก่อเกิดขึ้นของทันตแพทย์ ประชาชนและผู้รับบริการทางด้านทันตกรรมมีทางเลือกในการรักษามากขึ้นทั้งของภาครัฐและเอกชน ภาครัฐ เข้ามามีบทบาทในการให้บริการแก่ประชาชน การรักษาจึงเปลี่ยนมาเป็นเชิงรุกมากขึ้น จะเห็นได้ว่าทุกตำบล ทุกอำเภอ มีการให้บริการทางทันตกรรม สืบเนื่องมาจากนโยบายประกันสุขภาพแห่งชาติ ได้มีการกำหนดนโยบายการให้บริการด้านสุขภาพของประชาชนอย่างทั่วถึง นโยบายดังกล่าวยังรวมไปถึงการให้บริการทางด้านทันตกรรมด้วย ส่งผลให้ทุกพื้นที่ มีระบบทางทันตสุขภาพที่ให้บริการแก่ประชาชน ส่วนภาคเอกชนก็มีคลินิกทันตกรรมในการให้บริการมากขึ้น เพื่อเป็นทางเลือกให้กับผู้รับบริการด้านทันตกรรม ในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลามีคลินิกที่ให้บริการด้านทันตกรรมจำนวน 57 แห่ง ผู้เข้ารับบริการส่วนใหญ่เป็นกลุ่มคนวัยทำงานที่ไม่สะดวกเรื่องเวลาในการเข้ารับการรักษาทางทันตกรรมจากโรงพยาบาลของรัฐ รวมไปถึงคิวการรักษาที่นานเกินไปไม่สามารถรอได้ และมีกำลังทรัพย์ในการจ่ายค่าบริการซึ่งการทำฟันปลอมของคลินิกเอกชนมีราคาค่อนข้างสูงเมื่อเปรียบเทียบจากโรงพยาบาลของภาครัฐ แต่คลินิกเอกชนตอบสนองความต้องการทางด้านเวลา และความสะดวกสบาย จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่จึงเลือกใช้บริการของคลินิกทันตกรรมของเอกชนมากว่าฝ่ายทันตกรรมของโรงพยาบาลรัฐบาล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากผลการศึกษาเรื่องความเชื่อเรื่องฟันที่มีการถ่ายทอดมาจากอดีตมายังรุ่นลูกรุ่นหลานเป็นเพราะปู่ย่าตายายคอยดูแลเอาใจใส่เกี่ยวกับสุขภาพฟันของเด็ก อย่างไรก็ตามหากพ่อแม่จะให้ความรู้กับเด็กในเรื่องเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของฟันก็จะทำให้สุขภาพฟันดี โดยที่ไม่ต้องพึ่งฟันปลอม และอาจพูดคุยกับปู่ย่าตายายไม่ให้ตามใจบุตรหลานมากเกินไปในเรื่องการซื้อขนมทานที่อาจทำให้ฟันผุ

2. จากผลการศึกษาพบว่า คนหันไปใช้บริการคลินิกเนื่องจากสะดวกรวดเร็วไม่ต้องรอคิวนาน ดังนั้นโรงพยาบาลทันตกรรมของรัฐควรปรับปรุงเรื่องการให้บริการให้สะดวกรวดเร็วอาจมีการเพิ่มอุปกรณ์และแพทย์ด้านทันตกรรมเพิ่มมากขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อจำนวนผู้มาใช้บริการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาประเด็นเกี่ยวกับความเชื่อเกี่ยวกับฟันและการดูแลสุขภาพฟันของกลุ่มชาติพันธุ์

เอกสารอ้างอิง

กอง*ทันต*สาธารณสุข. (2555) *ความสำคัญของฟันและระบบทันตสุขภาพ.* กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.

คณะทันตแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2558) *ความเป็นมาของการทำฟันปลอม.* ค้นเมื่อ 20 มกราคม 2558, จาก: http://www.dent.chula.ac.th/main.php?filename=history

คติความเชื่อแบบคนโบราณ *"ฟันหลุดทำไมต้องโยนขึ้นหลังคา"* ค้นเมื่อ10 มีนาคม 2558,จาก: http://horoscope.thaiza.com

ศุภศิลป์ ดีรักษา จตุพร เหลืองอุบล และศุภวดี แถวเพีย.(2557) ผลของโปรแกรมดูแลสุขภาพ ช่องปากด้วยการเรียนรู้เชิงกระบวนการสนทนากลุ่มต่อพฤติกรรมการดูแลตนเองทาง ทันตสุขภาพของผู้ป่วยเบาหวาน ในเขตพื้นที่ให้บริการสุขศาลา เทศบาลตำบลท่าคันโท อำเภอท่าคันโท จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารทันตาภิบาล*,25,48-56 ค้นเมื่อ 11 กุมภาพันธ์ 2558.จาก: http://www.tci-thaijo.org/index.php/TDNJ/article/view/27241

สำนักกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ *ความสำคัญของฟันเรื่องทันตสุขภาพ* (2551) ค้นเมื่อ 20 มกราคม 2558, จาก: http://healthy-onanong.blogspot.com/2008/02/blog-post.html

สำนักกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ.(2557). *โรคในช่องปากปัญหาของผู้สูงวัย* ค้นเมื่อ 25 มกราคม 2558, จาก : http://healthy-onanong.blogspot.com/2008/02/blog-post.html

สำนักทันตสาธารณสุข.(2554). *ระบบสุขภาพในช่องปากในกระแสการเปลี่ยนแปลง* = Oral health system dynamic changes. นนทบุรี.

Ring, Malvin E.(1985). *Dentistry an illustrated history.* New York:Harry N.Abrams.

บุคลานุกรม

กนกพร มาลัยหอม ผู้รับบริการทางทันตกรรม (2558,2 มีนาคม) สัมภาษณ์ .

ฐานกุล สุวรรณมณี ผู้รับบริการทางทันตกรรม (2558,27 กุมภาพันธ์) สัมภาษณ์.

ณรงค์กรณ์ เพ็งมาก ผู้รับบริการทางทันตกรรม (2558,18 กุมภาพันธ์) สัมภาษณ์.

ดารุณี รัตนวิพล พนักงานทางการแพทย์ (2558,23 มีนาคม) สัมภาษณ์.

ธนาพันธุ์ พีระวงศ์ ผู้รับบริการทางทันตกรรม (2558,25 กุมภาพันธ์) สัมภาษณ์.

ภานุวัฒน์ วรจินต์ ผู้รับบริการทางทันตกรรม (2558,20 กุมภาพันธ์)สัมภาษณ์.

มาณี ชัยวีระเดช ผู้รับบริการทางทันตกรรม (2558,3 เมษายน) สัมภาษณ์.

ยุพา จงอุดมชัยกิจ ผู้รับบริการทางทันตกรรม (2558,18 กุมภาพันธ์) สัมภาษณ์.

รณิชาภัทร ไชยขันธ์ ตำแหน่ง พนักงานทางการแพทย์ (2558,23 มีนาคม) สัมภาษณ์.

วิชชุตา รักษาสัตย์ ผู้รับบริการทางทันตกรรม (2558,20 กุมภาพันธ์) สัมภาษณ์.

ศิโสภา สุวรรณภูมิ ผู้รับบริการทางทันตกรรม (2558,16 กุมภาพันธ์) สัมภาษณ์.
เสาวรส โตไร่ ผู้รับบริการทางทันตกรรม (2558,25 กุมภาพันธ์) สัมภาษณ์.
อภิวัฒน์ ด่านกิตติกุล ผู้รับบริการทางทันตกรรม (2558,26 มีนาคม) สัมภาษณ์.
อาคม สมบัติแก้ว ผู้รับบริการทางทันตกรรม (2558,26 มีนาคม) สัมภาษณ์.